

В. О. Заросило

завідувач кафедри управління безпекою,
правоохоронної та антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту права ім. Володимира Великого,
доктор юридичних наук, професор
zarosi@ukr.net

В. В. Заросило

доцент фінансового, банківського права та
адміністративно-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права ім. Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом,
кандидат юридичних наук, доцент
zarosi@ukr.net

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

© Заросило В. О., Заросило В. В., 2019

У статті окреслено проблеми, які існують в туристичній галузі. До основних проблем у сучасній системі організації туризму в Україні віднесено такі: відсутність розгалуженої системи інформаційного забезпечення діяльності галузі; недостатньо ефективне використання мережі Інтернет для інформування туристів; низька якість туристичних послуг; недостатнє організаційне забезпечення туристів при перетинанні кордонів; низький рівень реклами з питань туристичної діяльності та наявність порушень при наданні послуг туристам.

У висновках запропоновано ряд пропозицій щодо усунення недоліків у сфері туристичної галузі. Ці пропозиції стосуються посилення інформаційного забезпечення туристичної галузі, періодичного ефективного аналізу стану справ у зазначеній галузі, розробки довгострокових програм, щодо забезпечення діяльності галузі та підвищення її фінансування.

Ключові слова: туризм; туристична індустрія; туристична діяльність; туристичні послуги.

В. О. Заросило, В. В. Заросило

ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УРЕГУЛИРОВАНИЕ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

В статье обозначены проблемы, которые существуют в туристической отрасли. К основным проблемам в современной системе организации туризма в Украине отнесены следующие: отсутствие разветвленной системы информационного обеспечения деятельности отрасли; недостаточно эффективное использование сети Интернет для информирования туристов; низкое качество туристических услуг; недостаточное организационное обеспечение туристов при пересечении границ; низкий уровень рекламы по туристической деятельности и наличие нарушений при предоставлении услуг туристам.

В выводах авторами предложен ряд предложений по устранению недостатков в сфере туристической отрасли. Эти предложения касаются усиления информационного обеспечения туристической отрасли, периодического эффективного анализа состояния дел в указанной сфере, разработки долгосрочных программ по обеспечению деятельности отрасли и повышения ее финансирования.

Ключевые слова: туризм; туристическая индустрия; туристическая деятельность; туристические услуги.

V. O. Zarosilo

Head of the Department of Security Management,
law enforcement and anti-corruption activities
Educational-scientific institute of the right them. Volodymyr the Great
Doctor of Law, Professor

V. V. Zarosilo

Associate Professor of Financial,
Banking and Finance administrative-legal
disciplines Educational-scientific institute of the right them
Volodymyr the Great Interregional Academy of Personnel Management
Candidate of Law, Associate Professor

SOME QUESTIONS OF THE TOURISM ACTIVITY REGULATION IN UKRAINE

The article outlines the problems that exist in the tourism industry. The main problems in the modern system of organization of tourism in Ukraine are as follows: lack of an extensive system of information support activities of the industry; insufficiently effective use of the Internet to inform tourists; low quality tourist services; insufficient organizational provision of tourists at crossing borders; low level of advertising on tourist activities and the presence of violations in the provision of services to tourists.

In the conclusions, the authors proposed a number of proposals to address the shortcomings in the tourism industry. These proposals concern the strengthening of the information provision of the tourism industry, periodic effective analysis of the state of affairs in the industry, the development of long-term programs, to ensure the activities of the industry and increase its funding.

Key words: tourism; tourism industry; tourism activities; tourist services.

Постановка проблеми. В Україні, як і у всьому світі, зростають обсяги туризму. Це сприяє, з одного боку, активнішому залученню громадян до вивчення і сторінок вітчизняної історії та культури, і до збільшення контактів між людьми. Тим більше, що питання розвитку туристичної галузі перебуває також у центрі уваги і державних установ. Це викликано також і певними питаннями фінансів, адже в окремих країнах туризм це основний шлях наповнення державного бюджету.

В Україні розвиток туристичної галузі ще не на належному рівні. Перш за все повільний розвиток туризму в Україні зумовлений недостатньою нормативно-правовою базою, яка в більшості випадків затверджена, ще в колишньому Радянському Союзі або на початку 90-х років. Крім того, розвиток туризму гальмується відсутністю відповідних інвестицій та небажанням окремих керівників розвивати цю галузь. Особливо це стосується представників місцевої влади.

Аналіз дослідження проблеми. Питання правового регулювання туристичної діяльності досить систематично врегульовані нормативними актами. Починаючи з «Хартії туризму», яка була

прийнята була схвалена в 1985 р. на VI сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристської організації [1] та іншими міжнародними документами можна побачити, що до цієї галузі приділяється увага.

В Україні питання туризму розглядалися як під час проведення різноманітних нарад та засідань так і в науковій літературі різні автори [2, 3, 4, 5] аналізували різні аспекти туристичної діяльності і пропонували своє бачення щодо вирішення проблем, які, на їхню думку, існують в туристичній галузі. Підготовлено ряд посібників з організації туристичної діяльності [6, 7]. Разом з тим не всі питання, які стосуються і туристичної діяльності загалом, і окремих її аспектів, висвітлювалися недостатньо, тому метою цієї статті є розгляд таких аспектів та розробка пропозицій для усунення недоліків.

Система забезпечення туристичної галузі в Україні перебуває не на належному рівні. Причинами такого стану є недостатня нормативно-правова база, яка в більшості випадків затверджена, ще в колишньому Радянському Союзі або після того, як Україна здобула незалежність. Розвиток туризму гальмується відсутністю відповідних інвестицій з боку держави та небажанням окремих керівників розвивати цю галузь.

В Україні питання туризму розглядалися в науковій літературі, були проаналізовані різні аспекти туристичної діяльності, підготовлено ряд посібників з організації цієї діяльності. Проводилися різноманітні заходи разом з представниками зарубіжних країн стосовно підвищення ефективності діяльності у сфері туризму. Разом з тим не всі питання, які стосуються і туристичної галузі, і окремих її аспектів, висвітлювалися достатньо.

Метою цієї статті є аналіз законодавчого забезпечення туристичної галузі в Україні та розробка відповідних пропозицій з метою усунення недоліків та підвищення ефективності туристичного руху в Україні.

Виклад основного матеріалу. В наукових роботах та на практиці розрізняють в основному два види туризму: міжнародний та внутрішній [5]. Проте ми можемо говорити про інші види туризму, молодіжний, дитячий, науковий, рекреаційний, спеціальний та т. ін. Тому кожен вид туризму має бути врегульований відповідними нормативними актами. При цьому такі нормативні акти мають враховувати всі аспекти туристичної діяльності.

Разом з тим є загальні питання, які стосуються туристичної сфери і мають бути врегульованими державними органами. Ці питання стосуються перш за все інформаційної політики у сфері туристичної діяльності. Бакурова А. В., Діденко А. В., які перераховували основні проблеми туристичної діяльності в Україні виокремлювали відсутність розгалуженої системи інформаційно-рекламного забезпечення діяльності галузі та туристичних представництв за кордоном [4], проте інформаційне забезпечення відсутнє не тільки за кордоном, воно відсутнє і в середині країни.

Зараз завдяки розвитку Інтернету ця проблема певною мірою вирішується, але в Україні ще немає чіткого висвітлення якості доріг, кількості готелів та їх розташування, послуг, які надаються в готелях, забезпечення структури перебування в тих місцях, які можуть бути туристичними регіонами [9]. Тим більше не визначені категорії туристичних регіонів. При більш ретельному висвітленні така інформація буде корисною не тільки для туристів але й для підприємців, які можуть забезпечувати туристів відповідними послугами і заробляти гроші.

Проте інформація має бути перевіреною і особи, які розповсюджують інформацію мають нести відповідальність за наявні неточності чи викривлення інформації.

Вимагає також удосконалення питання про поновлення інформації. В сучасний динамічний період розвитку як внутрішньо – державних так і міжнародних відносин зміни інформації про туристичні подорожі можуть відбуватися досить швидко, тому поновлення інформації є необхідним.

Щодо діяльності місцевих органів влади у туристичній галузі вона має активізуватися, адже на сьогодні урядом прийнято рішення про передачу частини повноважень на місця, включаючи передачу коштів, то для підприємців це може стати додатковим стимулом [10].

Разом з тим необхідно також посилити контроль за якістю надання послуг. Це стосується сертифікації таких послуг як харчування, проживання, забезпечення транспортом та ряду інших. Мабуть є необхідним визначити рівні надання таких послуг і активно висвітлювати їх в Інтернеті. Тоді майбутні туристи будуть орієнтуватися і планувати свої подорожі з врахуванням рівня послуг і відповідно, цін за послуги які мають надаватися.

Наступною проблемою, яка є в туристичній галузі є проблема розвитку санаторно-курортного комплексу, який мають розвивати не тільки держава та її органи, але й місцева влада. З цією метою необхідно розробити з врахуванням наукових досліджень довгострокові програми по розвитку курортів, які мають стати основним напрямом діяльності окремих регіонів, наприклад, Карпатського регіону, окремих районів Хмельницької, Житомирської, Ровенської та інших областей. Слід зазначити, що в Україні в кожній області є певні лікувальні і курортні заклади, які при правильному використанні можуть приносити прибуток і сприяти також і розвитку регіону.

Крім того, з боку держави такі програми можуть бути виділені, як такі, які матимуть пільгове оподаткування.

Вимагає вирішення також проблема перетинання кордону, яка в Україні існує з самого початку існування держави. Дану проблему можна частково вирішити, якщо перекласти відповідальність за перетинання кордону на туристичні фірми, які мають забезпечувати перетинання кордону. Наприклад, фірма організовує туристичну поїздку з України до Франції. Її працівникам необхідно не тільки підготувати відповідні документи джерел перетинання кордону, але забезпечити дотримання туристами всіх необхідних вимог, які стосуються митних формальностей, тобто перевірити все, що туристи везуть з собою, заборонити брати з собою речі, які не можна ввозити у країну, куди направляються туристи. Таким чином прикордонники і митники іншої сторони, можуть бути впевненими, що порушень з боку зазначених груп не буде. Вони звичайно, можуть перевіряти вибірково окремих громадян, але якщо немає порушень то ця процедура відбудеться швидко.

Разом з тим в даному питанні необхідна участь і державних органів, які можуть укласти відповідні міждержавні угоди, що дозволятимуть робити зазначені кроки.

Відповідно до визначення яке було зроблене у 1993 р. статистичною комісією Організації Об'єднаних Націй: «Туризм – це діяльність осіб, які подорожують і перебувають у місцях, що знаходяться за межами їх звичайного середовища, протягом періоду, який не перевищує одного року поспіль, з метою відпочинку, діловими й іншими цілями» [8]. Разом з тим ця діяльність повинна бути впорядкованою, тобто здійснюватися на основі угод між туристичною фірмою чи іншою організацією та особою, яка здійснює туристичну подорож.

В Україні фіксується багато фактів, коли туристичні організації, порушують угоди і відповідно рівень туристичних послуг є невисоким.

Це можуть бути порушення у перевезенні туристів, наданні екскурсійних послуг, поселенні та т. ін.. Законодавством України встановлена відповідальність за порушення умов укладених угод, але вину туроператорів найчастіше треба доводити через суд, що затягує процес поновлення порушених прав, а іноді взагалі не призводить ні до чого.

Мабуть необхідно внести зміни до законодавства і зобов'язати туристичні фірми одразу виконувати вимоги угод та відновлювати порушені права громадян. В разі невиконання таких вимог має бути вже кримінальна відповідальність для осіб, які надають туристичні послуги.

Немає також унормованості у питаннях термінів туристичних подорожей. Система туристичних подорожей, які здійснюються з допомогою різного роду туристичних фірм та інших організацій може змінюватися в тому числі і в термінах перебування у туристичній подорожі. Треба унормувати положення про те, що довший термін перебування припустимо в туристичній подорожі може коштувати дешевше. Проте зазначене питання вимагає додаткового вивчення.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище можемо зробити декілька висновків.

1. Визначення та вивчення проблем туристичної галузі має проводитися періодично, тому що інформація про туристичні послуги може змінюватися, а застаріла інформація може призвести до надання неякісних послуг.

2. З метою найбільш повного інформаційного забезпечення туристичної галузі необхідно не тільки на державному, але й на місцевому рівні чітко визначити інфраструктуру, яка може забезпечувати туристів та викладати ці дані в Інтернет.

3. Необхідно розробити з врахуванням наукових досліджень та розрахунків довгострокові програми по розвитку курортів, які мають стати основним напрямом діяльності окремих регіонів,

4. Діяльність у сфері надання туристичних послуг має ширше висвітлюватися у засобах масової інформації та мережі Інтернет.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисов К. Г. Хартия туризма. Международный туризм и право. М.: Издательство «НИМП», 1999. 2. Биркович В. І. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму на регіональному рівні. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4(5). С. 157–163. 3. Жук І. З. Сучасний стан та перспективи розвитку туристичного бізнесу в Україні. *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія Міжнародні відносини*. 2008. Вип. 24. С. 71–76. 4. Бакурова А.В., Діденко А.В. Основні проблеми туристичної галузі. Проблеми формування нової економіки ХХІ століття: матеріали І-ї Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Львів, 2011. С. 89–94. 5. Алмашій Я.І. Теоретико-методологічні засади ефективної діяльності туризму в сучасній ринковій економіці. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2012. Випуск 2. 6. Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності: навч.-метод. посіб. Л.: ПП Сорока Т. Б., 2014. 168 с. 7. Жарков Г. М. Нормативно-правове забезпечення міжнародного туризму. Навчально-практичний посібник. К: Кондор, 2004. 486 с. 8. Божко Л. Д. Генезис та еволюція наукового туристського дискурсу. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2012. Вип.37. С. 56–66. 9. Бессонова В. Б. Туристский регион: содержание и границы понятия (на примере анализа туристской учебной литературы). Туризм и культурное наследие. *Межвузовский сборник научных трудов*. 2006. Выпуск 3. С. 287–295. 10. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 30. Ст. 831.

REFERENCES

1. Borysov K. H. *Khartyia turyzma. Mezhdunarodnyi turyzm y pravo*. M.: Yzdatelstvo «NYMP», 1999. 2. Byrkovych V. I. Udoskonalennia derzhavnoho rehuliuvannia rozvytku turyzmu na rehionalnomu rivni. *Stratehichni priorytety*. 2007. No. 4(5). S. 157–163. 3. Zhuk I. Z. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku turystychnoho biznesu v Ukraini. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia Mizhnarodni vidnosyny*. 2008. Vyp. 24. S. 71–76. 4. Bakurova A. V., Didenko A. V. Osnovni problemy turystychnoi haluzi. *Problemy formuvannia novoi ekonomiky KhKhI stolittia: materialy I-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii*. Lviv, 2011. S. 89–94. 5. Almashii Ya. I. Teoretyko-metodolohichni zasady efektyvnoi diialnosti turyzmu v suchasniy rynkovii ekonomitsi. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu*. 2012. Vypusk 2. 6. Vashchyshyn M. Pravove rehuliuvannia turystychnoi diialnosti: navch.-metod. posibnyk. L.: PP Soroka T.B., 2014. 168 s. 7. Zharkov H. M. Normatyvno-pravove zabezpechennia mizhnarodnoho turyzmu. *Navchalno-praktychnyi posibnyk*. K: Kondor, 2004. 486 s. 8. Bozhko L. D. Henezys ta evoliutsiia naukovoho turystskoho dyskursu. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*. 2012. Vyp. 37. S. 56–66. 9. Bessonova V. B. Turystskiy rehyon: sodержanye y hranytysy poniatyia (na prymere analiza turystskoi uchebnoi lyteratury). *Turyzm y kulturnoe nasledye. Mezhvuzovskyi sbornyk nauchnykh trudov*. 2006. Vyp. 3. S. 287–295. 10. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 2014 roku No. 333-r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2014. No. 30. St. 831.

Дата надходження: 12.02.2019 р.